

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. XVI. Quid dicendum de ignorantia, quæ non potest vinci, dum operans
in actum prodit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

catur, *citra reprehensionem*, adhuc ignorare id, circa quod illa cogitatio aliquid vel de malitia, vel de obligatione indagandi, an hic, & nunc operari liceat, movit? Ad hoc respondent Doctores communiter, quando cogitatio occurrens est *circa factum*, pro illa prudenter deponenda, potissimas esse regulas sequentes. Prima est, non requiri summam diligentiam ad indagandam veritatem ejus cogitationis. Quia jubemur declinare à malo, & *facere bonum*, non tamen *optimum*; hoc enim est tantum consilij. Hinc illa diligentia sufficit, quæ in similibus circumstantiis solet à prudentibus adhiberi.

891. Secunda, quod juxta qualitatem facti, & pondus rationis occurrentis debeat esse major, vel minor diligentia. Tertia, quod ratio, per illam cogitationem occurrens, debeat esse particularis, id est, cum hoc facto particulariter connexa. Universales enim non probant; quia ex illis de hoc, vel illo facto non potest institui prudens consultatio. Res patet exemplò: multos homines avaritia induxit ad injustos contractus; ergo & Petrum. Multis amor proprius causavit conscientias invincibiliter ignorantes; ergo & huic. Multi ex pudore reticent in confessione peccata; ergo & iste censere debet, vel potest, se aliquando aliquid reticuisse, cum habeat eandem naturalem verecundiam. Multi existimârunt, se prudenter agere, & non egerunt; ergo & iste debet de se sic existimare. Hæc & similia sæpe occurrunt, turbantque invincibilem, quam quis habet, ignorantiam; sic Bresserus de *conscientia dubia*, c. 16.

892. Quarta, & præcipua regula est hæc: sufficientia hujus diligentia debet à judicio prudentum ultimâ desumi, quod vel ex eorum libris, vel ore tenus, vel ex præsumptionibus juris, quæ sunt eorum effata; vel ex factis, quoties cum doctrina timorata vitam conjungunt, solemus ab ipsis accipere.

893. Respondent. 2. quando cogitatio occurrens est juris, vel de jure, utrum lex sit lata? quomodo intelligenda? quæ hujus, vel illius officij obligationes sint? & similia, præter regulas suprâ dictas ad deponendam occurrentem cogitationem, hanc esse potiorem, quæ dicit, quod consulendi sunt periti in arte, qui similia tra-

ctaverint officia, vel eorum libros; hinc in medicina consulendus peritus Medicus, in juridica Jurista &c. Rudiores tamen posse stare judicio sui Parochi in omnibus occurrentibus, quod non possunt cives, mercatores, nobiles, quos non raro casus difficiliore certum est habere. Parochi autem non possunt prudenter præsumi similia extraordinaria exactè callere, præsertim in minoribus locis. Sed de his plura in sequentibus.

§. XVI.

Quid dicendum de ignorantia, quæ non potest vinci, dum operans in actum prodit?

894. CASus est iste: aliquis ex culpa mortali in eum statum incidit, ut non possit dubitationem, v. g. quam prius habuit de peccatis non ritè confessis, vincere. Alius in eum statum per mortale incidit, ut non possit amplius scire ea, quæ ratione sui officij obligaretur scire; alius ex culpa mortali inebriatur, & ebrius peccata committit, quæ defectu libertatis non potuit evitare. De his quaeritur, utrum facta in statu impotentia à culpa excusentur?

895. Resp. 1. quæcunque mala, dum ignorantia vinci potuit, fuerunt sufficienter proposita, & tamen per mortalem negligentiam non impedita, inficiunt malitia suâ omnes actus, & suprâ dicta negligentia subsequentes propterea, quod in causa liberè posita censeantur liberè volita; quod *voluntarium* appellant Doctores, *indirectum*.

896. Resp. 2. eum, qui tunc temporis, quo consentit in ebrietatem, vel quo prævidit se inebriandum, non habuit ullam cogitationem sibi occurrentem de peccatis in ebrietate ab ipso fieri solitis, nequaquam peccare per actus subsequentes in ebrietate commissos; quia sic nec in se, nec in causa sunt liberè voliti, dum poneretur causa. Quod autem dico de ebrietate, idem dicendum de aliis occasionibus, oblivione, ignorantia, &c.

897. Not. tamen, hoc, quod passim Doctores ajunt de ebrietate, & similibus impedimentis, non esse universaliter verum, sed accipi in hoc sensu: *quod ea, quæ quis sæpe facit, soleant non raro ante factum occurre-*

occurrere. Unde si leges in Authoribus has, & similes propositiones: *frequentè fieri solita sunt libera in causa*, intelligendum est, quoties ante positionem causæ cogitationi occurrunt ejus effectus; secus, si non occurrant actualiter. In dubio tamen, utrum occurrerit, censendum, quòd ita; quia in obscuris judicandum, quòd vero similis, aut quòd plerumque fieri consuevit.

898. Resp. 3. juxta quantitatem culpæ, quæ est in causa, mensurari culpam in subsequente effectu solum in causa voluntario. Hinc si ebrietas est tantum venialiter mala, effectus solum voluntarius in causa, duntaxat cum veniali culpa liberè admittitur, similiter erit tantum venialiter malus. Imò licet causa esset mortaliter mala, si tamen negligentia, quæ in effectibus ipsius præcavendis commissa fuit, sit levis, actus subsequentes non nisi levis malitiæ culpam contrahunt; quia nemo dat plus, quam habet; & quoniam talis effectus solum habet malitiam causæ, cum ponatur non esse nisi in causa liber; malitia verò causæ imputabilis ponatur solum venialis, plus non habebit effectus, nisi malitiam venialem.

§. XVII.

An inobservantiam legis excuset à culpa inculpabilis ignorantia comitans?

899. Ignorantia *concomitans* nihil est aliud, quam, quæ quis invincibiliter ignorat suum vitiosum affectum, quem vel habitualement, vel conditionatum, vel actualem habet, per hunc actum externum ex alio sine hic & nunc volitum, facto ipso expleri. Exempli causâ: habet quis actu, vel habitu affectum internum, quo vellet occidere inimicum, si occasionem haberet; & (post debitam diligentiam, an objectum, in quod jaculari vult, sit fera, vel homo?) invincibiliter errans, putansque feram esse, jaculatur in objectum, quod in re est jaculantis inimicus: tali casu inimici occisio facta dicitur cum ignorantia *comitante* pravum ejus affectum, *non causante*; quo posito: *re.* quòd talis ignorantia simul existens cum dicto affectu nunquam inficiat actum, cujus est comes.

Nam omnis actus internus in tantum actum externum inficit, seu vitiat, in quantum cum imperat; sed nec ignorantia concomitans invincibilis, nec etiam ipse pravus affectus internus imperat actum externum, quem comitatur; ergo non vitiat. Contraria sententia in eo falli videtur, quòd effectus subsecutus ex actu imperato, dum fiebat, fuerit ab operante, interne concupitus, quæ concupiscentia, licet faciat, eum non esse operanti contrarium, non tamen efficit, quòd ei sit voluntarius in actu externe posito; ita Thomas Sanchez *cit. n. 13.*

Hinc inferes. 1. ignorantiam concomitantem excusare ab excommunicatione, & irregularitate ex delicto, aliisque similibus pœnis; quia Ecclesia non potuit eas pœnas propter actus internos imponere; & actus externus ex interno, licet pravo, in hoc casu non procedit, consequenter culpam caret. Inferes. 2. ex hac ignorantia non oriri obligationem restituendi, quoties proximo per actum, cujus est comes, aliquod damnum infertur, quia actus, *illativus restitutionis*, debet esse culpabilis *in ordine ad damnum illatum*; intellige, quando restitutionis obligatio nascitur ex actione formaliter injusta. Inferes. 3. eum, qui contrahit cum Berta, existimans esse Cajam, licet sit ita dispositus interne, ut, esto sciret, non esse Cajam, sed Bertam, tamen cum hac contraheret, non contrahere verum matrimonium; ratio sumitur ex defectu *actualis voluntarij in Bertam* externe proditi. Nam affectus etiam actualis in Bertam non influit in externam promissionem; Dicastillo *tr. 10. de matr. D. 7. d. 7.*

Inferes. 4. secundum aliquos sponsalia cum ignorantia concomitante invincibilis alicujus defectus notabilis contracta, tenere; ratio est, quòd hic defectus non possit dici *absolutè* à contrahente *incognitus*; cum per illam ignorantiam fuerit ita dispositus, ut illo non obstante voluisset contrahere. Disparitas autem inter hanc, & priorem illationem est, quòd ad matrimonium consensus de presenti, id est, *attuale voluntarium* requiratur; in sponsalibus autem, ut illa non possint propter aliquem defectum irritari, satis est, quòd ille defectus non fuerit contrariè involuntarius; ita P. Herdinck sæpe *cit.* Verum hoc